

звукодобування, далеким від національних хорових устоїв і перевірених століттями звукових моделей.

Актуальним завданням нинішнього соціокультурного буття, яке характеризується різноманітними крос-культурними трендами, є збереження національної ідентичності й кращих традицій українського хорового мистецтва у виконавському, композиторському, дидактичному та інших вимірах. Крім того, вкрай важливо, аби була збережена цілісність структури хорового мистецтва країни, його складові елементи, колективи та професійні кадри. У зв'язку із цим, потрібно сформувати національну стратегію прогностичного розвитку українського музичного мистецтва, зокрема хорового, та зберегти і примножити кращі надбання попередників.

Ю. Воскобойнікова

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ: ПОГЛЯД ВИКЛАДАЧА

Yu. Voskoboinikova

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN MUSIC EDUCATION: TEACHER'S VIEW

Штучний інтелект — жаданий помічник учня та нічна примара викладача, вибуховий інструмент з ефектом зворотної дії. Ним захоплюються, його абсолютизують, його бояться, з ним навчаються спілкуватися. Чи є правомірними настільки яскраві емоції навколо ШІ — невідомо. Проте навіть невеликий досвід спілкування з деякими сервісами з метою генерації основного чи допоміжного матеріалу для викладання авторських (підкреслимо) музичних курсів вже потребує осмислення.

Перший ракурс — це спілкування з програмою ChatGPT (версія 3.5) з метою отримання інформації. Завдання — з'ясувати історію виникнення віртуальних хорових проєктів «довітакерівського» періоду. Важливе правило — надання програмі чіткого розуміння, з якої позиції вона має шукати та генерувати матеріал. Якщо відлікова точка не задана, позицію буде обрано рандомно: ChatGPT може відповісти як підліток, як вчитель або як знавець інформатики, але користувач про це не узнає. У такому випадку валідація результатів може бути ускладнена. Тому формулюємо позицію так: «уяви собі, що ти музикознавець» і далі формулюємо завдання. Наголошуємо, що в такому випадку ChatGPT має справу не з «класичною» навчальною дисципліною, отже не може скористуватися готовими підручниками, стандартизованими навчальними програмами та іншими матеріалами, згенерованими компетентною людиною. Він має на власний розсуд обрати факти, які можна розцінити як передумови створення віртуальних хорових проєктів. Результат виглядає логічним та обґрунтованим лише до перевірки. Частина фактів видається «галюцинаторними», тобто вигаданими програмою. Приблизна кількісна оцінка — приблизно 20% фантазії проти 80% коректних матеріалів.

В іншому випадку із тієї ж музикознавчої позиції просимо перелічити сервіси, додатки та програми, за допомогою яких можна записувати віртуальний хор. З отриманої вибірки приблизно 30% програм і платформ мають опосередкований зв'язок з виробництвом віртуальних хорових проєктів (програми аудіо- та відеозаписів, плагіни обробки звуку й відео та ін.), приблизно 40% насправді є специфічними інструментами для запису віртуального хору (такі, наприклад, як Easyvirtualchoir), і ще приблизно 30% — фантазійних назв, які схожі на дещо,

пов'язане з віртуальним хором, але насправді не мають до нього жодного стосунку. Отже, сліпа довіра програмі може привести до суттєвої дезінформації.

Інша справа — службові завдання. Наприклад, ChatGPT гарно справляється з редагуванням тексту, для чого йому потрібно встановити вихідну позицію «філолог» або «викладач мови» і чітко прописати завдання. Так само чітко він справляється, наприклад, з видаленням зайвих пробілів, або, навпаки, додаванням їх там, де їх немає внаслідок технічного спотворення тексту. Проте версія 3.5 працює лише з невеликими форматами текстів і має досить дивну «звичку» відволікатися від поставленого завдання, якщо воно розділено на повторні епізоди.

Наприклад, маємо великий текст, який потрібно перевірити або розставити розділові знаки. Користувач змушений завантажувати текст фрагментами, і приблизно на 5–6 епізоді ШІ або «забуває», що потрібно робити (найчастіше, починає переказувати текст), або починає обговорення «прочитаного» матеріалу. Так автор даної публікації свого часу «вислухала» коментарі щодо свого матеріалу, перелік перспектив подальших досліджень і навіть навколонукові компліменти. Це доволі забавно, але це не зовсім те, чого прагне людина, що звертається по допомогу до штучного інтелекту. Цікаво, що спроби спитати в самої програми, як правильно поставити їй завдання для таких повторних епізодів, успіху також не мали. Правило «ти робиш це, доки я не скажу «стоп»» не спрацювало. Відповіді на запитання, чому так відбувається, також у ChatGPT не знайшлося.

Ще одна опція ШІ, яка може бути корисною як викладачеві, так і студентів, є підготовка презентацій. Нами був використаний ChatGPT для того, щоб сформулювати зміст слайдів з наданого тексту, але його спроможність виокремлювати головне і систематизувати інформацію, на наш суб'єктивний погляд, не відповідає потребам. Таким чином, за презентацією ми звернулися до ресурсу Gamma, який дозволяє завантажити файл (у безкоштовній версії до 5000 знаків), обрати опції бажаної презентації, її дизайн, та формує доволі коректні тексти на слайдах (є можливість обрати короткі тексти, середні та докладні). Єдиною незручністю цього ресурсу є його досить кострубата робота із зображеннями, що потребує «ручної» корекції. Проте час на створення такої презентації варіює від 10 до 30 хвилин, отже Gamma здатна конкурувати з авторською розробкою презентацій якщо не в якості, то у швидкості. Ресурс дозволяє також обрати режим використання зображень з Інтернету (всі, лише безкоштовно ліцензовані, платно ліцензовані), що при відповідному до ситуації виборі допомагає уникнути проблем з авторським правом на зображення.

Таким чином, на сьогодні доступні безкоштовно ресурси ШІ при генерації інформації потребують чіткої верифікації людиною, але спроможні доволі якісно виконувати службові завдання за наявності стартових навичок у користувача. Складність музичних спеціалізацій у користуванні ШІ полягає у відсутності стандартизованих матеріалів з багатьох дисциплін, їх (дисциплін) індивідуальна варіативність та залежність змісту від особистості викладача. Отже, ризики отримання некоректної інформації є дуже високими порівняно до більш точних або більш стандартизованих наук. Галюцинаторні 30% дезінформації — занадто велика похибка, щоб покладатися на можливості ШІ. Проте і питання щодо цілеспрямованого навчання штучного інтелекту в галузі музичної освіти є дуже актуальним.